

maival. (Az anya menekülni kénytelen gyermekével, a gyermek pásztorok között lel védelmet, az állatok táplálják stb.) A költő ennek a magában is önálló résznek fordításával — mint zárószavában írja — teljessé tette a Sah-Name Feridun epizódjának magyar fordítását, mert többi részét Erődi Béla «Földosztó Feridun» s Radó Antal «Feridun és fiai» címen már lefordították.

Ezt az epizódot a Sah-Name elejéről régi perzsa nyelvből, elismerésre méltó munkával tette át a fordító, megtartva az eredeti «mutakarib», párrímes, versmértékét. A versek rimkezelése könnyű, sok helyen finom árnyalással festik a keleti lélek tarka fantáziaképeit. Feridun «ciprus, ha lombja felett függ a Hold». Másutt: «Megnőtt mint a ciprus, olyan karcsú, szép». Hajnalban «a türkiz boltozat» mutogatja a «sárgás rubint».

Firduszin kívül két későbbi perzsa költő is szerepel a kötetben. Szemelvényeket kapunk Omár Khejjam XII. századi s Európában oly híressé lett perzsa csillagász-költő négysoros rubá'iból (epigrammák). Nálunk eddig Erődi Béla és Szabó Lőrinc fordítottak ettől a különös, szélsőséges, szinte modern lelkületű perzsa költőtől, aki hol aszkézisre int:

«Örök üdvösséged javára jó lesz,
Magad hátára s nem máséra verned».

Hol meg csapongva éneklí:

«Ha borivásnak jó alkalma volna,
S tulipánarcú lány beléd botolna.
Előre, hé! a lakomat ne várasd,
Mert ize elszáll és mehetsz pokolba.»

A rubá'k is az eredeti perzsa versformában vannak fordítva, perzsa szövegkiadás nyomán. (Európai fordítóink inkább Edward Fitzgerald-ra támaszkodnak, aki 1887-ben elsősorban ültette át európai nyelvre a rubá'kat.)

A másik perzsa költő a XIII. századi misztikus, Dzselaledin Rumi (Dselaluddin Rumi), akinek ghazel-jaiból két jellegzetes és mély filozófiai szépségű költeményt ad a fordító. Platónikus gondolataival különösen meglepő a «Nirvána»:

«Annak, mit a földön létezni látsz,
Őrzi ősalakját a tértelen világ.

Nem baj, hogy a földön elpusztul
majd a kép!
Ott az eredeti: él az ősfurma még».

A fordító nagy szeretettel és finom érzékkel tükrözi a perzsa lelket s az idézett sorok is mutatják, mennyi színnel és izzel adja vissza az eredeti költemények hangulatát. Különösen remekel az epigrammákban.

A verskötetet Londez Elek tíz költeménye vezeti be. Ezek a versek szerény méretűek, egy csendes, finom lélek vallomásai. Megkapó bennük a meleg tónus, az ősies báj, különösen ott, ahol egyéniségének megfelelő témát választott. Legtöbb versén a keleti filozófia hatása érzik. Szép és töretlen a «Hullámvonal». Igen finom a «Dal». A kötet kiállítása izléses, címlapját Byss Róbert rajzolta. J. M.

Domokos László: Magyar feltámasztás. A revíziós gondolat útja itthon és a külföldön. (Pfeifer Ferdinánd kiadása. 212 o. 8°.)

Ez a könyv annak a nemzedéknek íródott, amelynek Magyarországot újra fel kell építenie. Domokos László úgy érzi, hogy «a természet ökonomikus rendje teleitatta a mi vérünket a keserűség mérgével és az elfásultság mákonyával. Ez a menni készülő nemzedék képtelen nagyot alkotni, mert képtelen elszakadni a múlt emlékeitől». És egy haldokló nemzedék sorát, okos szemlélettel vonultatja föl, hogy tanulsággul szolgáljon a jövő embereinek, akik már tisztában vannak

azzal, hogy «fegyveres erő a régi nagy Magyarországot nem fogja visszaszerezni soha». Lángoló buzgalommal sorolja fel a tetszetős elméleteket, amelyeket az önzés legrútább faja igazolásainak mond, «amikor a hatalomvágy letiport népmilliók elnémult kétségbeesése felett a hazafiasság nemzetiszínű köntösében tetszeleg». És szinte kétségbeesetten kéri a fiatalokat, hogy tanuljanak apáik sorsának tragikus öszeomlásából: Tanuljátok meg, hogy nem szabad utánoznotok!

Költői erővel megírt bevezetése után nagy felkészültséggel világítja meg a világháború okait, a monarchia helyzetét, belső és külső céljait, a nagyhatalmak aspirációit, a kisebbségi ügyet s a háború utáni magyar közéletet. Szinte szemünk előtt alakítja ki a békés haladás és a gyilkos féltékenység két frontját, amelyeknek harcától Európa jövője függ. Részletesen sorra veszi a revízió szószólóit. Rothermere lordtól az Elsass-Lothringer Zeitung cikkírójáig és humanisztikus lelkeségtől átfűtött könyvét bizakodó optimizmussal fejezi be.

Ha nincs is sok remény arra, hogy okos gondolatait a nemzetek vezető politikusai megszívleljék, a magyar ifjúság sokat tanulhat belőlük. (—)

Dr. Lósy—Schmidt Ede: Hatvani István élete és művei. I. rész. (A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság I. osztályának kiadványa.)

Ez csak az első része annak a nagy szorgalommal összeállított kétkötetes műnek, amely tudós professzor Hatvani életével és munkáival foglalkozik. A 220 oldalas könyv a legnagyobb részletességgel számol be a kiváló tudós életének minden fölkuatható lépéséről, fordulatáról, kül- és belföldi szerepléséről. Kora ifjúságától haláláig kíséri nagyszerű munkásságát és pompás portréját adja a kitűnő családapának, tanárnak, egyházi szónoknak, tudósnek és nagyhirű orvosnak

egyaránt. Az ördögösségéről szárnyra kelt mondákat is részletesen ismerteti. Régebbi életrajzírói ezeket a mondákat Hatvani fizikai kísérleteiből származtatták. Lósy—Schmidt azonban Révész Imrere hivatkozik, aki már negyven évvel ezelőtt írott életrajzában említi, hogy az egész mondacsoportozatot a szelleműs és élces Kazinczy Sámuel költötte. De még ez sem valószínű, mert a szerző egy, a Kazinczyénál is régibb kéziratot talált kutatásai közben, és mind a kettőt másolatnak tartja. A Hatvani-mondák ugyanis számos másolatban forogtak a debreceni kollégium deákjai között közkézen. A szerzők nevei alkalmassint már akkor is ismeretlenek voltak, amikor ezek a mondák forgalomba kerültek. Heinrich Gusztávnak is — amint írja — az a véleménye, hogy a Hatvaniról szóló varázstörténetek debreceni deákoknak, tanult és olvasott embereknek kis részben komoly, legnagyobb részben azonban tréfás ötletei s azoknak a néphez, mint szerzőhöz, semmi közük.

A könyv függeléként Hatvani latinnyelvű életrajzát közli.

A mű második kötetében a szerző a nagyhirű professzor tudományos munkásságát fogja méltatni. (ich)

Remsey György: Az eszeveszettek. *Mysterium 4* felvonásban. (Kiadja a Spirituális Művészek Szövetsége, Budapest.) A szerző a könyvhöz meglepő és megdöbbentő előszót írt. Meglepő, mert szokatlan, hogy valaki munkájának vélt értékeit ennyire, szerénynek éppen nem nevezhető módon kommentálja, meglepő, hogy eleve bizonyos szimbolikus mélységeket akar a darabban az olvasóval felfedeztetni. És megdöbbentő, mennyi gyűlölettel nyilatkozik a darabját elutasító színházakról s hogy ilyen kitételeket használ előszavában: «A színház lealjasodott... az eunuch irodalom...» Mind ezeket csak regisztrálok, cáfolásuk